

زندگانی فاطمه زهرا سلام الله علیها

چهره‌های
معصومین علیهم السلام

دکتر سید جعفر شهیدی

به نام خدا

ادیب نامدار، نویسنده توانا و مورخ بزرگ، دکتر سیدجعفر شهیدی، یکی از مفاخر تاریخ علم و ادب اسلام و ایران است. دکتر شهیدی آثار گرانبهایی در حوزه تاریخ و سیره معصومین علیهم السلام از خود به یادگار نهاد که در جامعه مخاطبان ایرانی و غیر ایرانی خود فوق العاده تأثیرگذار بوده است، به گونه‌ای که بعضی از آثار او تا کنون دهها بار به چاپ رسیده است.

یکی از افتخارات دفتر نشر فرهنگ اسلامی، این است که دکتر شهیدی در زمان حیات خود، نشر بخش قابل توجهی از آثار خود را به دفتر نشر فرهنگ اسلامی سپرد و این مسئولیت افتخار انگیز ما را بر آن داشته است که اینک مجموعه‌ای از آثار ایشان را در یک بسته فرهنگی به دوستداران اسلام و اهل بیت پیامبر عظیم الشان اسلام صلی الله علیه و آله تقدیم کنیم. این آثار، در عین برخورداری از ژرفای علمی، با زبانی سلیس، به مطالب اصلی و غیر حاشیه‌ای پرداخته و به همین دلیل با استقبال وسیع خوانندگان روبه‌رو شده است.

از درگاه خداوند بزرگ، علو درجات روح بلند مرحوم دکتر سیدجعفر شهیدی را درخواست می‌کنیم و ضمن ارج نهادن به یاد و خاطره آن نویسنده سترگ، از خدا می‌خواهیم که ما را در راه نشر آثار چنین مردان نامداری موفق و سرفراز فرماید.

چنین باد

دفتر نشر فرهنگ اسلامی

فهرست مطالب

فصل ۱ ..... ۱۳

گزارشی در باب موضوع کتاب. سنت‌گرایان. تجددطلبان. عاقبت سنتی‌شکنی‌ها. بررسی اسناد و مدارک.

فصل ۲ ..... ۱۹

صحرای عربستان. صحرائشین و زندگانی او. پیکار او برای زنده ماندن. درگیری‌های صحرائشین و دختر. ظهور اسلام و تحول در حیات صحرائشین. سفارش پیغمبر ﷺ درباره دختران.

فصل ۳ ..... ۲۷

خدیده: نسب او. زندگانی او. پدر او. خاندان او. زناشویی او با محمدبن عبدالله ﷺ. فرزندان او از پیغمبر. تولد فاطمه ﷺ. نقد و تحلیل اسناد درباره دختر پیغمبر ﷺ.

فصل ۴ ..... ۳۷

نام و لقب‌های دختر پیغمبر. تربیت نخستین زهرا ﷺ. ریاضت‌های او در کودکی. مرگ خدیده و ابوطالب. حرمت فاطمه ﷺ در دیده پیغمبر ﷺ.

فصل ۵ ..... ۴۷

خواستگاران فاطمه ﷺ. بررسی گفتار بعضی شرق‌شناسان. تذکر به خوانندگان کتاب‌های شرق‌شناسان درباره اسلام و شخصیت‌های اسلامی. خواستگاری علی ﷺ از فاطمه. مهریه دختر پیغمبر. جهیزیه دختر پیغمبر. خطبه عقد. مهمانی عروسی. به خانه شوهر رفتن. نقد نوشته ابن شهر آشوب.

فصل ۶ ..... ۶۷

زندگانی زهرا علیها السلام در خانه شوهر. نقدی درباره حضور اسماء بنت عمیس در عروسی. نگرانی پیغمبر از دوری زهرا. انتقال علی و فاطمه علیها السلام به خانه حارثه بن نعمان. یهودیان. عبدالله بن ابی و پیغمبر صلی الله علیه و آله. ایثار علی و فاطمه علیها السلام.

فصل ۷ ..... ۷۵

ولادت امام حسن علیها السلام. نبرد اُحد. ضایعات جنگ.

فصل ۸ ..... ۷۹

ولادت امام حسین علیها السلام. زهد و ریاضت فاطمه علیها السلام در خانه شوهر. ملاقات پیغمبر و زهرا در خانه علی علیه السلام. زهرا سیده زنان جهان. سلمان و چادر دختر پیغمبر. گردن‌بند و فروختن آن. حمد خدا به جای خدمتگزار. ستایش پیغمبر از زهرا.

فصل ۹ ..... ۸۵

آیا میان زن و شوهر کدورتی روی داده؟ نقد گفتار محدثان. داستان جویریّه دختر ابوجهل. مسوربن مخرمه و نقد روایت او.

فصل ۱۰ ..... ۹۱

عبادت دختر پیغمبر. تسبیحات او. دعاهای او.

فصل ۱۱ ..... ۹۳

فدک در اختیار پیغمبر. واگذاری آن به زهرا علیها السلام. نقض آشتی‌نامه حدیبیه از جانب قریش. آمدن ابوسفیان به مدینه برای تجدید قرارداد. دیدار او با دختر پیغمبر.

فصل ۱۲ ..... ۹۷

فتح مکه. سنه الوفود. حجة الوداع. آموزش احکام حج. واقعه غدیر. خبر دادن پیغمبر از مرگ خود. خبر دادن او به زهرا که زودتر از دیگران به او محلق می‌شود. پیغمبر در مسجد. واپسین سخنان آموزنده پیغمبر در مسجد. بیماری پیغمبر.

فصل ۱۳ ..... ۹۹

حجة الوداع. وصیت‌های پیغمبر. بیماری پیغمبر.

فصل ۱۴ ..... ۱۰۳

مرگ پیغمبر. اعتراض عمر بر خبر مرگ پیغمبر. پاسخ ابوبکر. سقیفه بنی ساعده.

فصل ۱۵ ..... ۱۰۵
هجوم به خانه پیغمبر.

فصل ۱۶ ..... ۱۱۱
تصرف فدک از جانب حکومت. گفتگوی دختر پیغمبر با ابوبکر. فدک در دست مروان. فدک و عمر بن عبدالعزیز. واگذاری فدک به فرزندان فاطمه از سوی مأمون.

فصل ۱۷ ..... ۱۱۷
مرکز دادخواهان. شکایت به مجمع عمومی. دختر پیغمبر در مسجد. سند خطبه زهرا علیها السلام. تحلیلی از سبک خطبه. نقد گفتار معترضان به خطبه. سجع در عرب. سجع در خانواده پیغمبر و بنی عبد مناف. متن و ترجمه خطبه. موقعیت مهاجر و انصار پس از پیغمبر. قیله و معنی آن.

فصل ۱۸ ..... ۱۲۹
پاسخ ابوبکر به دختر پیغمبر. احتجاج دختر پیغمبر با خلیفه. چرا مسلمانان خاموش نشستند؟ گفتگوی دختر پیغمبر با علی علیه السلام. تحلیلی از گفتگو.

فصل ۱۹ ..... ۱۳۷
دختر پیغمبر در بستر بیماری. آیا فاطمه پیش از مرگ پیغمبر بیمار بوده است؟ خودخواهی قریش. خطر قریش برای اسلام و مسلمانی. همچشمی قریش و مردم مدینه.

فصل ۲۰ ..... ۱۴۱
زنان انصار در خانه دختر پیغمبر. سخنان عبرت‌آمیز او در بستر مرگ. نکوهش او از تجددطلبان. خبر دادن او از مشکلات آینده.

فصل ۲۱ ..... ۱۴۵
در آستانه ملکوت. ملاقات دو صحابی پیغمبر با دختر پیغمبر. وصیت زهرا به اسماء. ساختن نعش برای فاطمه علیها السلام.

فصل ۲۲ ..... ۱۴۹
به خاک سپردن زهرا. چرا زهرا را شبانه به خاک سپردند؟ درددل علی بر کنار قبر زهرا.

فصل ۲۳ ..... ۱۵۳
قبر دختر پیغمبر. زهرا کجا به خاک سپرده شد؟ بقیع؟ روضه پیغمبر؟ چرا قبر او را پنهان کردند؟

فصل ۲۴ ..... ۱۵۹

عرب‌های قحطانی و عدنانی. هم‌چشمی‌ها و دشمنی‌های آنان پیش از اسلام. آمدن قحطانیان به یثرب. آمدن صحرانشینان به مکه. دشمنی عدنانیان با اسلام. استقبال قحطانیان از پیغمبر. برادری اسلامی بین قحطانی و عدنانی. نشانه‌هایی از دشمنی این دو تیره پس از اسلام. آغاز رقابت بین قحطانی و عدنانی پس از اسلام. دشمنی قریش با خاندان هاشم. ولیدبن عقبه و شعر او در نکوهش بنی‌هاشم. استیلای قریش بر حکومت اسلامی. دگرگونی‌های بنیادی در اسلام. درگیری قیسی و کلبی در مرج راهط. نمونه‌ای از دشمنی‌های قحطانی و عدنانی در خلافت مروان. جنگ‌افروزی قحطانی و عدنانی در شهرهای مسلمان‌نشین. پشیمانی مسلمانان از به هم خوردن سنت. تشکل سنت‌گرایان. زهرا رمز مظلومیت.

فصل ۲۵ ..... ۱۷۷

شعر عربی در استخدام ستایش و نکوهش. تأثیر اسلام در شعر. شعر عربی در خدمت آل‌محمد. دختر پیغمبر در شعر شاعران عرب: کمیت، سید اسماعیل حمیری، منصور نوری، دِعبِل خزاعی، سلامة الموصلی، صنوبری، ناشی‌ء صغیر، ابن حماد بصری، مهیار دیلمی، ابن‌العودی و علاء‌الدین حلی.

فصل ۲۶ ..... ۲۰۵

ستایشگران بنی‌هاشم و حدود آزادی آنان در دوره خلفا. نشئت شعر فارسی. چرا در نخستین شعرهای فارسی نشانی از ستایش خاندان پیغمبر دیده نمی‌شود؟ آغاز مدیحه‌سرایی در شعر فارسی: ناصر خسرو سنائی، قوامی رازی، اثیر اخسیکتی، خواجوی کرمانی، ابن‌یمین فریومدی و ابن‌حسام خوسفی.

فصل ۲۷ ..... ۲۴۳

فرزندان فاطمه علیها السلام: زینب. ولادت او. همراه علی در عراق. بازگشت به مدینه. همراه برادر در کربلا. در کوفه. سخنان او در بازار کوفه. در کاخ پسر زیاد.

فصل ۲۸ ..... ۲۵۳

وایسین منزل کاروان. در کاخ پسر معاویه. سخنان زینب در مجلس یزید. پایان زندگانی زینب. ام‌کلثوم. فرزند او. مرگ او.

فصل ۲۹ ..... ۲۵۹

ام‌کلثوم